

Sygn.akt III AUa 104/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 sierpnia 2012r.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku,

III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Władysława Prusator-Kałużna

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu w dniu 22 sierpnia 2012 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku H. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o świadczenie przedemerytalne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 listopada 2011 r. sygn. akt V U 1197/11

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 5 września 2011r. i sprawę przekazuje temu organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt III AUa 104/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 5 września 2011 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. Nr 120, poz. 1252 ze zm.), odmówił H. H. przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego. W ocenie organu rentowego wnioskodawczyni przed zarejestrowaniem w urzędzie pracy podlegała ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, a zatem jej ostatnim tytułem ubezpieczenia nie było ubezpieczenie z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

H. H. w odwołaniu od powyższej decyzji wniosła o jej zmianę i przyznanie jej prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku po rozpoznaniu powyższego odwołania, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał H. H. świadczenie przedemerytalne od dnia 3 czerwca 2011 roku. Sąd Okręgowy ustalił, że H. H. ukończyła wiek 55 lat w dniu 20 maja 2010 roku. Do dnia 30 września 2010 roku była zatrudniona w

(...), a od dnia 11 listopada 2010 roku miała przyznane prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Nadto z zaświadczenia z Przedsiębiorstwa (...) L. H. wynikało, iż za wnioskodawczynię zostały odprowadzone składki z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej do dnia 31 października 2010 roku. Przesłuchany w charakterze świadka L. H. wskazał, że od 2001 roku prowadzi działalność gospodarczą, w swojej firmie zatrudniał również żonę – H. H.. W okresie od dnia 1 października 2010 roku do dnia 31 października 2010 roku wnioskodawczyni pracowała jako osoba współpracująca, pomimo iż z zawartej na piśmie umowy o pracę z dnia 15 maja 2009 roku wynikało, iż wnioskodawczyni była zatrudniona jako pracownik. Umowa o pracę z H. H. została rozwiązana w wyniku likwidacji stanowiska pracy. W dniu 2 czerwca 2011 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie jej świadczenia przedemerytalnego. Na dzień rozwiązania stosunku pracy tj. na dzień 31 października 2010 roku wnioskodawczyni udowodniła staż ubezpieczeniowy w wysokości 35 lat, 1 miesiąca i 29 dni. Zdaniem Sądu Okręgowego, spór w przedmiotowej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy skoro H. H. po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, ale przed uzyskaniem prawa do zasiłku dla bezrobotnych podlegała ubezpieczeniu z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej, to czy spełniła ona przesłanki z art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych. Zdaniem Sądu Okręgowego wnioskodawczyni nabyła prawo do świadczenia przedemerytalnego pomimo, iż przed nabyciem statusu osoby bezrobotnej nie pozostawała w stosunku pracy, skoro spełniła wszystkie warunki określone w art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych. Sąd I instancji stwierdził, że z art. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych nie wynika obowiązek pozostawania w stosunku pracy bezpośrednio przed nabyciem statusu osoby bezrobotnej. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc orzekł jak w wyroku.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyznaniu wnioskodawczyni prawa do świadczenia przedemerytalnego w sytuacji, gdy status osoby bezrobotnej wnioskodawczyni uzyskała w związku z ustaniem współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej, zatem nie bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Wskazując na powyższe, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zaskarżony wyrok oraz poprzedzająca go decyzja podlegały uchyleniu, a sprawa przekazaniu organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn. Świadczenie przedemerytalne przysługuje osobie określonej w ust. 1 po upływie co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia, jeżeli osoba ta spełnia łącznie następujące warunki: nadal jest zarejestrowana jako bezrobotna; w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych; złoży wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych (art. 2 ust 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych).

Do okresu 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ust. 3, wlicza się: okresy, za które, zgodnie z art. 75 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia, prawo do zasiłku dla bezrobotnych nie przysługiwało; okresy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia

w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych podjętego w tym okresie; w przypadku gdy zatrudnienie lub inna praca zarobkowa ustanie po upływie 6-miesięcznego okresu, o którym mowa w ust. 3 pkt 3, prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje, jeżeli wniosek o przyznanie tego świadczenia zostanie złożony w terminie nieprzekraczającym 14 dni od dnia ustania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych (art. 2 ust. 5 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych).

Mając na uwadze powyżej cytowane przepisy, w niniejszej sprawie nie ulegało wątpliwości, iż H. H. ukończyła wymagany wiek 55 lat (ur. w dniu (...)) i na dzień 31 października 2010 roku (dzień rozwiązania stosunku pracy) udowodniła staż ubezpieczeniowy w wysokości 35 lat, 1 miesiąca i 29 dni. Jednakże kwestią sporną było, czy wnioskodawczyni spełniła pozostałe przesłanki warunkujące przyznanie jej prawa do świadczenia przedemerytalnego, a w szczególności, czy przed przyznaniem jej prawa do zasiłku dla bezrobotnych pozostawała w stosunku pracy.

Z dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, jak też z zeznań świadka L. H. i wyjaśnień wnioskodawczyni, wynikało, że do dnia 30 września 2010 roku H. H. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze 1/2 etatu w (...) i jednocześnie od dnia 15 maja 2009 roku do dnia 31 października 2010 roku pracowała w przedsiębiorstwie prowadzonym przez swojego męża – L. H. (...) na stanowisku specjalisty obsługi biurowej i logistyki. Oba stosunki pracy uległy rozwiązaniu z przyczyn nie dotyczących pracownika (art. 30 § 1 pkt 2 kp). Z informacji nadesłanej przez organ rentowy (k. 97) wynikało, że ostatnio przed uzyskaniem statusu osoby bezrobotnej H. H. była zgłoszona do ubezpieczeń społecznych nie jako osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, lecz jako osoba współpracująca przy działalności gospodarczej męża. Natomiast z akt osobowych wnioskodawczyni wynikało, iż przed uzyskaniem statusu osoby bezrobotnej była ona zatrudniona na podstawie umowy o pracę i na tej podstawie świadczyła pracę na rzecz firmy męża. Dla oceny, czy wnioskodawczyni nabyła prawo do świadczenia przedemerytalnego niezbędne jest ustalenie jej statusu przed nabyciem prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Kwestia, czy przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych wprowadzają warunek pozostawania w stosunku pracy bezpośrednio przed nabyciem statusu osoby bezrobotnej, była już przedmiotem rozpoznania Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 maja 2012 roku wydanym w sprawie I UK 437/11 (niepublikowany) stwierdził, że celem świadczenia przedemerytalnego jako jednego ze środków zapobiegania bezrobociu jest pomoc osobom, które w określonych okolicznościach utraciły zatrudnienie lub inne źródło utrzymania i ze względu na wiek oraz odpowiednio długi staż ubezpieczeniowy z jednej strony nie mają szans na kontynuowanie aktywności zawodowej na rynku pracy, a z drugiej strony w niedługim czasie będą mogły ubiegać się o emeryturę. Sąd Najwyższy interpretując art. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych stwierdził, że z ustanowionego w art. 2 ust. 3 pkt 1 wymagania bycia „nadal” bezrobotnym przez osobę, o której stanowi art. 2 ust. 1 pkt 5 wynika, że w pierwszym z wymienionych przepisów chodzi o 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych związany z nabyciem statusu osoby bezrobotnej bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn nie dotyczących pracownika, a nie po późniejszym ustaniu zatrudnienia w okolicznościach innych niż określone w art. 2 ust. 1 pkt 5 lub późniejszym zaprzestaniu innej działalności zarobkowej. Z art. 2 ust. 3 pkt 2 ustawy wynika, że taka osoba (określona w art. 2 ust. 1 pkt 5) nie traci prawa do zasiłku przedemerytalnego jedynie w przypadku podjęcia w tym właśnie okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych. Stosownie do art. 2 ust. 5 pkt 2 ustawy okresy te podlegają wliczeniu do okresu 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym stanowi art. 2 ust. 3 ustawy. Zatem po pierwsze niewątpliwie chodzi o zatrudnienie lub inną pracę zarobkową podjętą w tym 6-miesięcznym okresie, a po drugie w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia inną pracą zarobkową jest wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umów cywilnoprawnych, w tym umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych (art. 2 pkt 11 ustawy o promocji zatrudnienia), zaś zatrudnieniem – wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą (art. 2 pkt 43 ustawy o promocji zatrudnienia).

Zatem mając na uwadze powyższe należy wskazać, że w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku zróżnicowano sytuację prawną osób prowadzących działalność gospodarczą (i z nimi współpracujących) oraz sytuację pracowników. Do osób prowadzących działalność gospodarczą odnosi się bowiem art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy. Zróżnicowanie sytuacji osób, które ubiegają się o świadczenia przedemerytalne według kryterium - pracownik, osoba prowadząca działalność gospodarczą, ma swe uzasadnienie. Bycie pracownikiem (lub pozostawanie w stosunku służbowym) i prowadzenie działalności gospodarczej, której jedną z cech jest ponoszenie ryzyka ekonomicznego, to dwie zupełnie różne sytuacje. W pewnym uproszczeniu można bowiem powiedzieć, że jeśli prowadzący działalność pozostaje bez pracy, stan ten zawsze ostatecznie stanowi wynik jego działalności i jest objęty ryzykiem towarzyszącym podjęciu tejże działalności. Inne jest położenie pracownika, który nie ma wpływu (przynajmniej decydującego) na funkcjonowanie przedsiębiorstwa swego pracodawcy i jest uzależniony od zewnętrznych decyzji ekonomicznych a nawet rozstrzygnięć ustrojowych czy politycznych (np. dotyczących likwidacji określonej branży przemysłu; por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 listopada 2006 roku, SK 66/2006, LexPolonica nr 420728, OTK ZU 2006/10A poz. 152).

Stąd też mając na uwadze powyższe rozważania przy ponownym rozpoznaniu sprawy organ rentowy powinien ustalić, jaki był status H. H. przed nabyciem prawa do zasiłku dla bezrobotnych – czy zgodnie z dokumentacją znajdująca się w aktach osobowych wykonywała ona pracę w przedsiębiorstwie męża na podstawie umowy o pracę i jak pracownik (art. 22kp), czy też była osobą współpracującą z mężem przy prowadzeniu działalności gospodarczej, zgodnie z deklaracjami o podleganiu ubezpieczeniom społecznym.

W tym miejscu należy podkreślić, że w myśl art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.) za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy, uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności; nie dotyczy to osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 stycznia 2009 roku (II UK 134/2008, LexPolonica nr 2272672, OSNP 2010/13-14 poz. 170, OSP 2011/4 poz. 37) wskazał, że cechami konstytutywnymi pojęcia „współpraca przy działalności gospodarczej”, o której mowa w art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych są występujące łącznie: a) istotny ciężar gatunkowy działań współpracownika, które nie mogą mieć charakteru wtórnego, b) bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej, c) stabilność i zorganizowanie oraz d) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót. Zatem nie sposób jedynie na podstawie istnienia więzi pomiędzy L. H. a H. H. zakładać a priori, że praca wnioskodawczyni w firmie męża była świadczona w ramach współpracy. Przesłanka bycia żoną jest bowiem jedną (a nie jedyną) z wielu przesłanek, które muszą być spełnione przy przyjęciu wobec ubezpieczonej, że jest ona osobą współpracującą przy działalności gospodarczej prowadzonej przez męża.

Zatem dopiero po ustaleniu, czy H. H. przed nabyciem prawa do zasiłku dla bezrobotnych była pracownikiem, czy też osobą współpracującą przy prowadzeniu działalności gospodarczej, będzie możliwa ocena, czy spełniła ona przesłanki wymienione w powyżej cytowanym art. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych warunkujące przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego z uwzględnieniem wykładni tego przepisu dokonanej przez Sąd Najwyższy.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 477^{14a}kpc orzekł jak w sentencji wyroku.